

EL PROFESSOR SERGI BESER I EDITORIAL LAIA

Vaig conèixer el Sergi o el Sergio gràcies a l'Empar o Amparo Hurtado, companya de curs, tot i que ella és molt més jove que jo, a la Universitat de Barcelona, on estudiàvem Romàniques. Feia dos anys llargs que havíem acabat la carrera. En tot aquest temps, amb ella no ens havíem vist. Tots dos havíem seguit per camins erràtics. Quan vaig començar a rebre cartes i missatges a la casa dels pares, on ja no vivia, o a l'Escola del Clot, on havia donat classes, o a centres de titularitat jesuítica, on jo havia 'militat', em vaig posar en contacte amb ella. I vaig anar a parar al carrer Breda. Abraçades de benvinguda: al darrera, amb ulleres gruixudes i una pipa als llavis, 'ell' anava dient: 'jo sóc el marit...' Els dies següents anava sovint al carrer Breda. A la primera reunió del departament literari de Laia –subsegüent a Estela, clausurada pel Ministerio–, la meua proposta: demanar a l'expert en Clarín i en crítica literària, el morellà amic de vells amics –Quim Marco, Manuel Vázquez Montalbán, entre tantíssims– que ens assessorés. I va dir que sí, bo i sabent que la nostra era una editorial tan engrescadora com insolvent. El director literari de Laia era l'Alfons Comín i l'entesa va ser tan cordial com immediata. L'Alfons estava treballant en el llibre *Cristianos en el Partido, comunistas en la Iglesia*. El Beser, en canvi, era un ateu com Déu mana, de pedra picada. Com que l'Alfons era d'una infreqüent capacitat dialèctica... els sentíem en combats verbals d'alta intensitat: se sentien tan feliços de poder fer debats intel·ligents des d'actituds gairebé irreductibles!

Si Estela/Laia tenia ben assessorats àmbits com la Pedagogia, la Sociologia, la Psicologia-Psiquiatria, el Debat d'Idees en el món de la Política –érem a punt de crear la revista 'Taula de Canvi'–, la literatura infantil... el savi morellà va injectar al programa literari de Laia espais com la crítica literària, especialment del món anglosaxó, la sensibilitat per la literatura del segle XIX –vam editar *Vida de Pedro Saputo* de Braulio Foz (que jo a estones sospitava

que era un text inventat pel Beser) o *La bogeria*, de Narcís Oller, tots dos amb pròleg seu—, per la República i la Guerra (In)civil, gràcies a l'aportació d'una persona que va ser fonamental per al programa de Laia: Manolo Aznar Soler. L'editorial va editar Pablo de la Torriente Brau, López Pinillos 'Pármeno', escrits de crítica literària de Leopoldo Alas, el teatre castellà de Rafael Dieste, els materials (tan ben interpretats) del II Congreso de Intelectuales Antifascistas i un llarg etcètera. A més, Sergi Beser formava part de l'equip de la col·lecció 'Les Eines de Butxaca' que rescatava contes de guerra i de revolució, textos de Clementina Albert, de l'Arbó, de Maurici Serrahima, de Jacint Verdaguer o de Josep M. de Sagarra... amb introduccions que són, encara avui, referències per a divulgadors i/o estudiosos del patrimoni literari en llengua catalana. Quan, en un homenatge a Morella, el professor Beser parlava d'editorial Laia ho feia amb entusiasme: “cobrar no cobràvem mai; això no. Però mai a la vida no m'he sentit tan feliç col·laborant en un catàleg editorial. Deien que els llibres no eren rendibles, cosa que no va passar fins que van arribar els experts en comptabilitat. Moltes altres editorials, més ensopides, han hagut de plegar també...”.

Des l'òptica de Laia, dos trets més de la persona objecte d'aquest homenatge: la solidesa del seu compromís social i polític, d'una banda, i el seu morellanisme, de l'altra. Sabíem que no, que no era del 'Partit', que aleshores volia dir PSUC, q.e.p.d. Recordo un dia de Sant Jordi: jo acabava de guanyar el 'Ramon Llull'. Des del Boadas, els convidava a dinar —el Manolo Vázquez Montalbán i el Beser— a casa Leopoldo. Allà ens trobàvem amb força amics, entre els quals Eduardo Mendoza. Quan ja portàvem, a l'hora de les postres, uns quants whiskis o uns quants Calvados, ens pregunten al Manolo i a mi 'perquè continuem militant al PSUC'. Ens quedem perplexos i tots dos, sense haver-nos posat d'acord, assenyalen el Sergio Beser: “per culpa de gent com ell, dels companys de viatge!” I era així: ens tenia fitxats. El dia de la seva mort em van venir a la memòria els versos del meu oncle Pere Quart quant el 1959

moria Carles Riba: “Si tu no hi ets, a qui ens adreçarem? Si tu no hi ets, qui ens jutjarà?” (Més tard, quan jo feia de comissari de l’exposició ‘Amb MVM’, m’adonava de com vivien ideològicament agermanats: éreu germans de llet.)

El 23 de juliol de 1980 va morir l’Alfons Comín. Va baixar de Morella. I ens va prendre a tota la família cap a Morella: ‘heu de descansar’. Allà la gran de casa, d’edat semblant a l’Andreu, es passava els dies buscant fòssils. La petita, de dos anys i mig, va convertir en ‘àvia per uns dies’ la mare del Sergi: es passaven el dia i la nit juntes. (Dos mesos més tard, jo pujava a Morella perquè la dona acabava de morir). A partir d’aquells dies, he pujat sovint a Morella. Un dels anys, em va tocar fer el pregó de l’Anunci del Sexenni. M’acompanyaven uns amics d’Arnes... Els havia advertit sobre la passió gairebé de fonamentalista del professor Beser per Morella. Aquells dies, però, qui els va fer de ‘cicerone’ va ser l’Andreu. Quan tornàvem finalment a Arnes, els amics m’ho van voler dir amb solemnitat: “¿Eres tu qui deia que el Sergio Beser era un apassionat per Morella? Res en comparació amb l’apassionament del seu fill Andreu!”

I després... De tot i molt i sovint i amb tota mena d’excuses. Recordo el dia de la presentació del llibre que ell havia dirigit, prologat, compilat, corregit de textos sobre Morella: el presentàvem al Museu Enric Monjo de Vilassar de Mar, regentat aleshores per l’amic comú Paco Rodon. Jo vaig exposar la meua tesi: ‘Morella no existeix: és una pura fantasia de persones que se l’han inventat...’ El Beser, que més tard havia de conferenciar al mateix espai sobre la narrativa de MVM, se’n feia creus! Ah! I quan a Laia ens visitaven hispanòfils, generalment nordamericans, després de demanar-nos el catàleg i de rebre, per part nostra, el regal d’un llibre de Laia, preguntaven a la noia de la recepció com podien viatjar des de Barcelona fins a Morella. La noia de la recepció ni s’immutava. Em telefonava al despatx: “Nani, vine a recepció que ja tornem a tenir un amic del Beser!”

Ignasi Riera (Madrid)